

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

«Виклики правничої професії в умовах воєнного стану»

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

**Гончаренко К.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ НОВОВВЕДЕНЬ
ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: СТАТТЯ 111-1
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 128**

**Долмат Д.Р. ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ НА
ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 132**

**Ілющенко А.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ 135**

**Нічипоренко Д.О. ІДЕЯ СРОДНОСТІ ПРАЦІ Г.С. СКОВОРОДИ ЯК
ВАЖЛИВА ЗМІСТОВНА СКЛАДОВА ВИЗНАЧЕННЯ ПРИРОДИ СУЧАСНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ - ЗАХОДУ ЩОДО СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ
НАСЕЛЕННЯ 137**

Шейко К.В. СУДОВА ПРАКТИКА: ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ 139

**Баранник С.О. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 142**

**Герасєва П.А. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ВЛАСНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА 145**

**Герасєва П.А. ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИПРОБУВАННЯ ПРИ
ПРИЙНЯТІ НА РОБОТУ ПІД ЧАС ДОВОЄННОГО І ВОЄННОГО ЧАСУ 147**

**Єгіян А.Д. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ 149**

**Максименко А.В. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ НАСИЛЬНИЦЬКИХ
ЗЛОЧИНІВ КРАЇНИ-АГРЕСОРА 151**

**Соломонова К.О. САМОСУД ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНІ В
ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ 154**

Максименко Альбіна Вікторівна,

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

факультет історії та права, спеціальність «081-Право», група 34

albina.maximenko03@gmail.com

Науковий керівник – к.ю.н., доцент кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – *Корабель Марія Георгіївна*

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ КРАЇНИ АГРЕСОРА

Актуальність даної теми щодо правильної кваліфікації насильницьких злочинів в умовах воєнного стану постає для України як від початку війни на сході держави з 2014 року, так і з початком повномасштабної війни від 24 лютого 2022 року. Російська Федерація закріпила та з кожним днем лише підтверджує свій статус як держава агресор. Саме тому, враховуючи всі реальні обставини, потрібно бути обізнаними в даному питанні та детально його дослідити задля покращення протидії злочинності в нашій країні.

На практиці під час кваліфікації злочинів зі сторони країни агресора необхідно поділяти їх за родовим об'єктом на:

1. Військові — це ті злочини, котрі вчиняють військовослужбовці, військовозобов'язані або резервісти проти регламентованого порядку проходження чи несення військової служби (згідно статті 401 ККУ);

2. Воєнні — ті злочини, які визначені міжнародними нормативно-правовими актами (наприклад, Римським Статутом Міжнародного Кримінального Суду від 17.07.1998 р., скорочено РСМКС), щодо порушення норм міжнародного гуманітарного право;

3. Злочини, які вчинені були в умовах воєнного, надзвичайного стану або збройного конфлікту.

Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду передбачає всі можливі злочини, які направлені проти людяності, проти агресії, воєнні злочини. Кримінальний Кодекс України в своєю чергою передбачає притягнення до кримінальної відповідальності за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (відповідно до статей 436-447 Розділу XX ККУ). Російська федерація вчиняє щодо України умисні обстріли та напади на незахищені, невійськові об'єкти, на мирне цивільне населення (відповідно до пунктів і, v статті 8 РСМКС). Розповсюдженими прикладами наразі є порушення РФ домовленостей щодо гуманітарного, евакуаційного коридорів; різного виду обстріли житлових будинків цивільного населення; умисні вбивства; взяття у полон і згвалтування жінок, малолітніх та неповнолітніх осіб; катування з особливою жорстокістю мирного населення та українських військовополонених.

Під час запровадження воєнного стану в Україні була зафіксована значна кількість випадків, коли плутали кримінальні правопорушення пов'язані з крадіжкою з мародерством. Під мародерством (згідно з статтею 432 ККУ) слід розуміти викрадення на полі бою речей, які знаходилися при вбитих чи поранених. Якщо немає такої кваліфікуючої ознаки як «поле бою», тоді такі

злочини потрібно кваліфікувати як кримінальні правопорушення проти власності (згідно з статтею 185 ККУ – Крадіжка).

Хоча зґвалтування є одним із найпоширеніших насильницьких злочинів, воно рідко розглядається міжнародними судами. Міжнародний кримінальний трибунал з колишньої Югославії (МТКЮ) притягнув до відповідальності лише шість злочинців за скоєні злочини щодо сексуального насильства над жінками, які вони вчинили під час війни в Косові. Регулюють питання сексуальних насильницьких злочинів у таких міжнародно-правових актах як: Гаазька конвенція 1907 р., Статут Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії 1993 р., РСМКС 2002 р.

Потрібно наголосити, що Світлана Сттаросвіт, яка є членкинею Асоціації правників України та д.ю.н. Гарвардського Університету, радить зґвалтування над жінками, дітьми та літніми жінками, які вчиняють російські військові, кваліфікувати в контексті інструменту геноциду нації. У наслідку такого злочину у жінок залишається психічна, психологічна травма і різке негативне ставлення щодо народжування дітей у майбутньому та продовження роду. Даний кваліфікований злочин вчиняється злочинцем задля навмисного зараження жінок небезпечними захворюваннями, які є шкідливими для життя та здоров'я, а також маючи на меті принизити населення та завдати сорому. Також на очах у дітей вчиняють сексуальне насильство над їхніми батьками і навпаки, що породжує серйозні психічні наслідки, які залишаються до кінця їхнього життя, на цьому наголошують експерти. Тому можливо кваліфікувати такі діяння як злочини проти людства, окрім як злочини проти статевої свободи чи особистої недоторканності. А отже, для більшої точності при кваліфікації потрібно детально враховувати всі можливі обставини справи.

Пріоритетними тенденціями розвитку та подолання проблем кваліфікування насильницьких злочинів є остаточне допрацювання, прийняття та оприлюднення нового ККУ, проєкт якого розробляють з 2019 року визначена група вчених. У редакції Даного проєкту ККУ на 18.05.2022 р. є вказівки запровадження нової одинадцятої Книги щодо злочинів проти основ міжнародного права та міжнародного правопорядку, яка поділена п'ять розділів, котрі стосуються злочинів проти людяності, геноциду, агресії, воєнних злочинів, проти міжнародного правопорядку. Варто також зазначити зміну у положенні п. 6 ст. 11.4.5. Проєкту ККУ щодо катувань, тяжкого насильства, зґвалтувань, сексуальне рабство, примушення до заняття проституції, що призвело до примусової стерилізації чи вагітності, і є серйозним порушенням норм статті 3 чотирьох Женевських Конвенцій. Такі ж самі положення містить РСМКС.

Міжнародний Кримінальний Суд оголосив у лютому 2022 р. про наміри розпочати розслідування правопорушень по вже зазначених кваліфікуючих насильницьким злочинам, вчинених на території України від 2013 року.

У Законі «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» № 2117-IX від 03.03.2022 р. до деяких статей КК внесено кваліфікуючі ознаки та уточнення щодо злочинів, які вчиняються в умовах надзвичайного чи воєнного стану. Загалом це статті 185-189, 191 ККУ тощо.

Бурич М.П., яка є Генсекретарем Ради Європи, робила вагомий акцент на тому, що терміново потрібно захистити жінок та дітей на час війни в Україні. З урахуванням Конвенції Ради Європи, яка стосується запобігання та боротьбу з

насильством по відношенню до жінок і домашнім насильством, що також передбачено у Стамбульській Конвенції, а також Женевської Конвенції про статус біженців 1951 року. Варто розробити конкретну процедуру для приймання, а також служби підтримки для осіб, які шукають притулок, при цьому потрібно буде враховувати гендерні ознаки. Останньою тенденцією за цією сферою буде впровадження сталих та загальнообов'язкових стандартів на міжнародному рівні.

Отже, ми виокремили чіткі проблеми кваліфікації насильницьких злочинів та запропонували тенденції для їхнього вирішення. Фактично визначили, що постає реальна необхідність у точності кваліфікації насильницьких злочинів у різних їхніх проявах. Адже від цього залежить, у першу чергу, боротьба з незаконними та жорстокими діями країни агресора.

Список використаних джерел

1. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С.. Кримінологія: Курс лекцій. URL:<https://textbooks.net.ua/content/view/3670/11/>
2. Тімофєєва Л.Ю. Права людини та публічне врядування в сучасних умовах : Матеріали V Міжнародного правничого форуму, 10 червня 2022 р., м. Чернівці / Уклад. І.В. Ковбас, І.І. Бабін, О.І. Ющик, І.Ж. Торончук, П.І. Крайній. Чернівці: Технодруk, 2022. 324 с. URL:https://ccu.gov.ua/sites/default/files/library/prava_lyudyny_ta_publichne_vryaduvannya_v_suchasnyh_umovah_2022.pdf#page=189
3. Проєкт тексту нового Кримінального кодексу України станом на 18.05.2022р./URL:<https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/05/19/kontrolnyi-proekt-kk-18-05-2022.pdf>
4. Hikmet Karcic, Tanya L. Domi. We Need a Better Way to Prosecute Sexual Assault in Conflict. 2022. URL:<https://foreignpolicy.com/2022/03/09/rape-sexualassault-war-crime-justice-kosovo/>
5. Мазуренко А., Кириленко О. Офіс омбудсмена отримував скарги про зґвалтування російськими окупантами. URL:<https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/18/7332611/> (дата звернення: 18.03.2022)
6. War in Ukraine: protecting women and girls. Newsroom. 7 March, 2022. URL:<https://www.coe.int/en/web/portal/-/war-in-ukraine-protecting-women-and-girls>
7. Коментар до Закону України №2117-IX Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство від 3 березня 2022 року. URL:<https://varash-rada.gov.ua/glavnaya/ogoloshennya/voiennyi-stan/236-kryminalne-zakonodavstvo/7543-komentar-do-zakonu-ukrainy-vid-3-bereznia-2022-roku-2117-ix-pro-vnesennia-zmin-do-kryminalnoho-kodeksu-ukrainy-shchodo-posylennia-vidpovidalnosti-za-maroderstvo>
9. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: Закон України №2117-IX від 03.03.2022. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>
10. Світлана Старосвіт. Асоціація Правників України. URL:<https://uba.ua/ukr/news/9171/>